

De recente opknappbeurt van het Hercules Segherskwartier in de Amsterdamse wijk de Pijp is zeer geslaagd dankzij een slimme, brede buurtaanpak. Belangrijk doel was om een grotere variatie bewoners in de buurt te brengen, en dan vooral actieve ouderen, gezinnen met kinderen en studenten. Een naamloos pleintje, hart van de buurt, is heringericht en wordt nu omzoomd door een bordes van architect Hans van Heeswijk. Ruim honderd woningen plus bedrijfsruimten zijn gerenoveerd door bureau Loco_Motief, gevestigd in de Pijp. De straten zijn opgeschoond en vormgever Dick van Hoff maakte voor gerenoveerde én nieuwe woningen keramische elementen met huisnummers en verlichting. HP Architecten tekende voor alle nieuwbouw.

Details, doorkijkjes en daklichten

ARCHITECTUUR

★★★★★

HP ARCHITECTEN

Woningen en bedrijfsruimten, Govert Flinkckstraat 61-79, Jan Steenstraat 4-8 en 56-62; Amsterdam.

Ontwerp: HP Architecten. Ingebruiknaam: najaar 2011

Voorbeeldige stadsvernieuwing in de Amsterdamse Pijp brengt licht in de huizen en levendigheid in de buurt

God en de duivel hebben één ding gemeen: ze schuilen allebei in de details. Dus als een gewone sterveling gehaast vanaf de Ruysdaelkade door de Amsterdamse Govert Flinkckstraat fietst, bestaat de kans dat hij niks bijzonders ziet. Dit stukje straat is nog steeds zo'n typisch stukje Pijp als er al decennia staat: lange, nauwe straten met hoge woongebouwen. Alleen wie goed kijkt, merkt dat er kersverse nieuwbouw staat die zeer het nader bestuderen waard is.

Deze nieuwbouw maakt deel uit van het drieste plan om het hele zogeheten Hercules Segherskwartier op te knappen – genoemd naar de oostelijke begrenzing ervan: de Hercules Seghersstraat. Sinds eind jaren zeventig, toen de hele Pijp van kaalslag werd gered, is juist in dit gedeelte al veel vernieuwd. De oorspronkelijke 19de-eeuwse bebouwing wordt daardoor afgewisseld met jongere woongebouwen die voor weinig geld veel comfort moesten bieden. Die ogen vrij armoedig maar hebben wel erkers en balkons.

Eind jaren negentig rezen nieuwe problemen. De rosse buurt rukte op, portieken vervuilden. Corporatie Ymere, die in dit buurtje 600 woningen bezit, besloot tot een drastischer aanpak. Alle renovatie en nieuwbouw kreeg nu meteen een extra doel: nieuwe bewoners aantrekken, en dan vooral mensen die levendigheid in de straten brengen: gezinnen, ouderen en studenten. Ook op straatniveau werd meer bedrijfsruimte gecreëerd, en werd de openbare ruimte aangepakt: de chaos aan bestrating, straatverlichting en huisnummerbordjes verdween.

De nieuwbouw in de Govert Flinkckstraat is het kroonjuweel van het plan. Het is ontworpen door het Rotterdamse bureau HP Architecten, die ook twee kleine blokken aan de Jan Steenstraat bouwde. Ze werden gekozen van-

Nieuwbouw in de Amsterdamse Pijp, ontworpen door het Rotterdamse bureau HP Architecten.

Foto Harry Cock/de Volkskrant

wege hun faam 'licht' in woningen te kunnen brengen – voor de donkere Pijp inderdaad essentieel. Deze architecten snappen gelukkig dat je voor lichte woningen niet per se overmaatse glasgevels nodig hebt. De clou is het daglicht zó te doseren dat een aangenaam evenwicht ontstaat van beschutte binnenwereld en contact met buiten.

Dat is een kwestie van details – en daarvoor is met meesterhand gezorgd. In het blok met koopwoningen aan de Jan Steenstraat dringt zelfs in de gezamenlijke hal nog volop daglicht door, dankzij een vide. De woningen zijn heel verschillend ingedeeld en kregen veel daklichten en doorkijkjes.

In de sociale huurwoningen aan de Govert Flinkckstraat brengt vooral de galerij aan de

achterzijde licht. Dit is een fraaie, lichte buitenruimte met de breedte van een oude-stadsstraat, waar verbredingen en banken halfprivat plekken maken.

Maar vooral aan de straatkant loont de aandacht voor details. De gevels hebben de donkere uitstraling die vanouds hier hoort, maar de oude vormen zijn beslist niet nagemaakt. Zo is het typerend voor 'de Pijp' dat de straatwand is onderverdeeld in kleine stukken, elk door een andere ontwikkelaar gebouwd, en dus steeds net anders vormgegeven. HP maakte een eigentijdse variant. 'Hun' gevel staat om de paar meter net wat meer naar voren, waaraan een slimme, goedkope oplossing ten grondslag ligt: de spouw is net wat breder.

Het metselwerk versterkt dit ritme nog. Dit

kreeg geen namaak 19de-eeuwse versieringen maar oogt toch 'rijk' dankzij een afwisseling in steensoorten met elk eigen kleurvariaties. En nog een leuk detail telt mee: de spijlen van de Franse balkons zijn niet overal even breed – zodat ze bij slaapkamers meteen wat minder doorzicht geven.

De fraaie daklijsten en deftige onderpuien doen de rest: zij brengen in de oude Pijp grootstedelijke allure. Slechte detaillering had hier veel kwaad kunnen doen. De sierlijsten, de donkere plinten, de hoge houten deuren en de vrolijke tegeltjes daarnaast, zijn echter steevast goed doordacht en prima uitgevoerd. Het gaat wat ver om het resultaat 'goddelijk' te noemen – maar zeldzaam goed is het wel.

Hilde de Haan